Bialystok, den 26. April 1942
Nr 5

NEUER WEG
Weissruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok

PREIS 20 Pf.
Цана 20 фнг.

НОВАЯ ДАРОГА

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Verlag: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Puschkin-Str. 5, Tel. 253 u. 437 — Bankkonto Stadtsparkasse 55. Anzeigenpreise: Z. Z. ist die Preisliste 1 gültig.

Беласток
26 красавіка 1942.

Адрас Рэдакцыі: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Puschkin-Str. 5, Tel. 253 u. 437 — Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 55, — Bialystok

Вялікі Сын Нямецкага Народу

(у 53 угодні нараджэньня Адольфа Гітлера).

20-га красавіка ўся Нямеччына, уся аб'еднаная ў барацьбе за лепшую будучыню Эўропа сьвяткавала дзень нараджэньня Вялікага Сына Нямецкага Народу — Адольфа Гітлера. Імя Адольфа Гітлера — гэта сымбаль барацьбы, якую вёў на жыцьцё і сьмерць нямецкі народ пасьля першай сусьветнай вайны. Аслабленая й паніжаная Нямеччына знайшла ў яго асобе правадыра, здольнага зьяднаць усе здаровыя народныя сілы й разьвязаць усе найцяжэйшыя праблемы. Сын працоўнага народу, сам пэўны час работнік, Адольф Гітлер біўся на фронце ў часе першай сусьветнай вайны, як звычайны жаўнер. Ранены затручаны газамі, перанёсшы ўвесь цяжар вайны разам з сваімі нямецкімі сябрамі Адольф Гітлер вярнуўся з фронту з адзнакай Жалезнага Крыжа. Як верны сын свайго народу, ён пабачыў увесь трагізм палажэньня, у якім апынулася яго Бацькаўшчына. Пасьляваенная Нямеччына знаходзілася ў стане ўпадку. Накінутыя Антантай варункі міру азначалі, коратка кажучы, зьдзек і паніжэньне. Унутраны разлад, распаношаньне жыдоў, палітычная грызьня бязьлікіх партыяў дапаўнялі абраз. Усё гэта бачыў і адчуваў Адольф Гітлер. І ён пастанавіў падняць свой народ з паніжэньня да славы. Але каб гэта зрабіць, трэба было палажыць канец унутранай слабасьці і несправядлівасьці. І Адольф Гітлер высока падымае сьцяг барацьбы за сільны, аб'еднаны аднэй воляй Вяліка-Нямецкі Райх. Ён кладзе падваліны пад нацыянал-сацыялістычны рух, які цяпер ахапіў увесь нямецкі народ. Паняцьці сацыялізму і нацыяналізму, якія ў атмасфэры палітычнай грызьні й прапаганды інтэрнацыянальных жыдоў, здавалася, нельга было пагадзіць, Адольф Гітлер увязаў у запачаткованым ім руху. Сацыяліст уадносінах да свайго народу й нацыяналіст у адносінах да ўсяго іншага сьвету, Адольф Гітлер прайшоў баявы шлях і зьдзейсьніў тое, што здавалася іншым немагчымым, а нават сьмешным. Рады яго староньнікаў павялічываліся, справа яго расла і ў 1933 г. мы бачым яго на чале новай нацыянал-сацыялістычнай Нямеччыны. Ад здабыцьця ўлады Адольф Гітлер збудаваў Вялікі Нямецкі Райх, узбудзіў драмаўшыя ў народзе сілы і зрабіў іх здольнымі, каб парваць накінутыя ланцугі Вэрсальскага міру.

Трэці год праводзіць Правадыр Нямеччыны свой дзень нараджэньня ў ваеннай абстаноўцы. Ён знаходзіцца разам з створанай ім непераможнай Нямецкай Збройнай Сілай на фронце, здавальняючыся тымі-ж варункамі жыцьця, як і кожны іншы жаўнер. Кожны дзень, кожная гадзіна, кожны ўдар сэрца Адольфа Гітлера — гэта самаадданасьць для вялікай справы свайго народу. Вайна, якую вядзе цяпер нямецкі народ, гэта ня толькі вайна за сьветлае заўтра Нямеччыны, гэта вайна супроць адвечных ворагаў народнага шчасьця й ладу. Народы Эўропы зразумелі гэта і поплеч з нямецкім народам выступілі ў апошні бой. Плютакраты й капіталісты ў Англіі і Амэрыцы, а бальшавікі ў Савецкім Саюзе аказаліся цяпер найлепшымі прыяцелямі, бо і там і тут адны і тыя-ж ворагі народу — жыдоўскія эксплёататары. Савецкага салдата гоняць гэтыя жыдоўскія ўладары на сьмерць, за інтарэсы жыдоўскіх плютакратаў і капіталістаў. Гэта паўнейшае банкроцтва «сацыялізму», створанага дактрынёрамі і рэалізаванага жыдамі. Усе народы ўжо добра пазналі гэтых сваіх «апякуноў» і таму ў барацьбе Нямеччыны бачаць нараджэньне новага справядлівага парадку.

Нарада Фюрэра ў яго Галоўнай Кватэры з гэнэрал-фэльдмаршалам Кайтэлем (на лева) і гэнэрал-фэльдмаршалам фон Рундштэдтам (направа) над картай тэатру ваенных дзеяньняў. Фатаграфія: Гофмана.

Беларускі Народ, жыўцом парэзаны на кавалкі пасьля Вэрсальскага міру, адданы тымі-ж жыдоўскімі «міратворцамі» на зьдзек Польшчы й Савецкага Саюзу, даволі нацярпеўся, даволі напіўся сьлёз. Таму ўсёй душой ён стаіць за новы парадак у Эўропе. У Новай Эўропе, Эўропе Адольфа Гітлера ён спадзяецца таксама зажыць шчасьлівым і свабодным жыцьцём, як і іншыя народы. Таму беларусы ўсімі сіламі хочуць памагчы ў вялікай справе зьнішчэньня ворагаў Нямеччыны, якія зьяўляюцца аднолькава й заклятымі ворагамі беларускага народу. Сярод галасоў прабудзіўшайся, як вясна, Эўропы знойдзецца і беларускі голас. Вайна ідзе. Вайна за мір, за спакойнае і справядлівае жыцьцё на нашай зямлі. Хто выклікаў гэтую вайну— ясна кожнаму. Гэта тыя паны, што дбаюць аб свае тоўстыя кішэні, гэта тыя «сацыялісты» і «апякуны народу», што цяпер гоняць сваіх падданых на крывавую бойню за інтарэсы капіталістаў. Ясна, што яны ніколі не перамогуць, бо іх інтарэсы скіраваны супроць народу. Перамога на старане нацыянал-сацыялістычнай Нямеччыны. Так як Адольф Гітлер прывёў яе з унутранага ўпадку да магутнасьці й аб'еднаньня, так ён прывядзе да перамогі новага парадку ўва ўсёй Эўропе.

ВАЙНА

Агляд сусьветных ваенных падзеяў за апошні тыдзень ад 19 да 26 красавіка.

Усходні фронт.

Аслабленьне савецкіх атакаў. Ініцыятыва ў руках нямецкіх войскаў. Нямецкі жаўнер перавышае савецкага ў абароне і ў наступе.

Баі, паводле паведамленьняў Нямецкага Вярхоўнага Камандаваньня, на Усходнім фронце характарызуюцца за апошні тыдзень двумя мамэнтамі.

1) **Пагодай**. Большыя баі адбываліся толькі на поўдні й на поўначы, дзе мясцовасьць ужо ці яшчэ на гэта пазваляла, тады як на паўдзённым адрэзку сярэдняга фронту, дзе сьнег раптоўна пачаў таяць і паўсталі затопы й балоты на дарогах, — баявыя падзеі значна аслаблі.

2) **З другога боку баявыя апэрацыі паказалі, што ініцыятыва на Усходнім фронце знаходзіцца ў руках нямецкіх аддзелаў.** На паўвостраве Керч бальшавікі прабавалі пару разоў з большымі сіламі наступаць. Нямецкія войскі з дапамогаю лятунства пасьпяхова адбілі ўсе гэтыя атакі, спрычыняючы ворагу вялікія страты ў людзях і матарыяле. Пры гэтым было зьнішчана болей як 100 танкаў.

Нямецкае лятунства затапіла й пашкодзіла на Чорным моры некалькі савецкіх транспартных і гандлёвых караблёў. Акрамя таго нямецкае лятунства збамбардавала ўжо некалькі разоў парты на Каўказкім набярэжжы.

На Данецкім адрэзку фронту савецкія атакі значна аслаблі, тады як нямецкія і італьянскія й румынскія аддзелы правялі тут некалькі наступаў, занялі некалькі мяйсцовасьцяў, узялі многа палонных і ваенную здабычу.

На Сярэднім адрэзку фронту савецкія атакі зусім аслаблі, а нямецкія войскі ў сіле некалькіх дывізыяў правялі пасьпяховы наступ, занялі болей як 60 розных апорных пунктаў ворага, здабылі многа гарматаў, цяжкіх і ручных кулямётаў.

На Паўночным адрэзку фронту вораг яшчэ прабаваў мяйсцамі наступаць, хаця таяньне сьнегу вельмі перашкаджае і тут ваенным дзеяньням. Нямецкае лятунства скуткоўна памагала тут у прыземных палётах сваім войскам акружыць і зьнішчыць

(працяг на 2-ой бачыне)

(Працяг з 1-й бачыны).

некалькі мацнейшых варожых аддзелаў. Чарадуючы абарону з наступам, нямецкі жаўнер і тут выявіў сваю перавагу над савецкімі войскамі.

На Ленінградзкім фронце замкнёньня нямецкая цяжкая артылерыя з посьпехам абстрэльвала важныя вайсковыя пункты ў Ленінградзе і Кранштаце. Асаблівым посьпехам карысталася атака нямецкага лятуніства на рэштку балтыцкага савецкага флёту ў Кранштаце. Пры гэтым былі зьнішчаны чатыры вялікія ваенныя караблі, а многа іншых пашкоджана.

Братэрства нямецкіх войскаў з фінскімі праявілася пры супольным наступе праз лёд Фінскае затокі на востраў Натаэрзаары, які, ня гледзячы на савецкія процінаступы, застаўся ў фінска-нямецкіх руках.

Нямецкія падводныя лодкі затапілі й у гэтым тыдні каля Мурманска два амэрыканскія транспартныя караблі ў 12.200 тоннаў караблеабыйма, акрамя таго адзін танкер (карабель-цыстэрна) у 4.000 тоннаў і цяжка пашкодзілі адзін гандлёвы карабель.

Ад 9 да 13 красавіка бальшавікі страцілі на Усходнім фронце 175 танкаў.

Далёкі Усход.

На Ціхім акіяне японцы канчаткова занялі паўвостраў Батаан і стварылі пекла на востраве Корреджыдор.

Англія ўжо настрайвае сваё грамадзянства на поўную страту Бурмы. Як вядома, тут праходзіць дарога, па якой Англія й Амэрыка дастаўлялі ваенны матарыял Чанкайшэку, які стараўся з дапамогай большай колькасьці сваіх войскаў акружыць гэтую дарогу. Усе аддзелы былі разбіты японцамі.

У Індыі пануюць вялікія разрухі. Індусы прыглядаюцца да абвешчаньня незалежнасьці, бо ўсе іх арганізацыі, уключаючы й мусульманскую лігу, адкінулі абманныя прапановы Крыпса, які ўжо спакаваў свае чамаданы й адʼехаў дамоў. Не памаглі нават пагрозы жыдоўскага агента Рузвэльта.

Галоўнае японскае вайсковае камандаваньне падало біляно за чатыры месяцы вайны, паводле якога, між іншым, ад 8 сьнежня 1941 да 8 красавіка 1942 г. было японскім марскім флотам і марскім лятуцтвам затоплена: 6 баёвых караблёў, у тым 4 амэрыканскія й 2 ангельскія; 7 цяжкіх крэйсараў, з якіх 4 амэрык. і 3 ангельскія; 5 лёгкіх крэйсараў, з якіх 3 галяндзкія, 3 амэрыканскія авіяноскі, 22 зьнішчальнікі і 51 падводная лодка.

Цяжка пашкоджаны былі: 4 баявыя караблі й 5 цяжкіх крэйсараў.

Было зьнішчана 621 самалётаў у паветры й 1.164 на зямлі.

Было затоплена 160 гандлёвых караблёў у 938.000 тоннаў караблеабыйма і 115 караблёў цяжка пашкоджана.

Сюды не ўваходзяць караблі, затопленыя і пашкоджаныя японскімі сухапутнымі войскамі, як таксама найнавейшыя страты ворага каля вострава Цэйлён. Тут, як вядома, былі зьнішчаны: ангельскі авіяносец «Гэрмэс» і абодва цяжкія крэйсары «Дёртсэншр» і «Корнуэль».

Японскія страты зусім нязначныя, — яны выносяць за ўвесь гэты час: 2 зьнішчальнікі і 5 міналоваў. Далей былі пашкоджаны: 3 малыя крэйсары, 3 крэйсары й 1 мінаноў. Тады як вораг страціў усяго 1.785 аэрапланаў, японцы страцілі толькі 137 аэрапланаў. Дзеля гэтага Аўстралія дрыжыць за свой лёс. Падчас, калі Англія й Амэрыка пацяшаюць яе, кажучы, што японская афэнзыва аслаблена, аўстралійскі міністар авіяцыі Дрэкефорд заяўляе:

«— Было-б ня толькі фальшыва, але папросту фатальна прыймаць, што японская афэнзыва аслабела. Бо тады, калі папшыраюцца пацяшаючыя весткі, Японія займае далей адзін апорны пункт за другім.»—

АМЭРЫКА.

За морам цялушка-палушка, ды рубель перавозу, кажа прыказка. Яна сягоньня вельмі добра падходзіць да Амэрыкі. Вялікагубы Рузвэльт хваліцца сваімі багацьцямі, вайсковым вельмі важным сырцом і г. д. Але вось, папрабуй, перавязі яго, калі ня толькі каля берагоў Эўропы, але й на Акіяне, і нават у яго пад носам стаяць на старожы нямецкія й італьянскія падводныя лодкі, якія ўжо толькі ў амэрыканскіх водах затапілі 214 караблёў на 1.452.000 тоннаў караблеабыйма. Амэрыка страціла ўжо толькі танкераў (караблёў-цыстэрнаў) 81. Сярод іх былі такія вялікія танкеры як «Гульфрыд» у 12.510 тоннаў, які мог вязьці 20.000 тоннаў нафты, далей — «Мускоджы» — 7.034 тоннаў, «Коль» — 10.044 тоннаў і «Окана» — 6.256 тоннаў.

81 танкер мелі разам 624.710 тоннаў караблеабыйма, якія былі затоплены пераважна каля амэрыканскага пабярэжжа і ў Караібскім моры ў сярэдняй Амэрыцы.

Рузвэльт хваліцца, што да 1945 г. ён толькі ў Амэрыцы набудуе болей караблёў, чым іх маюць усе дзяржавы восі разам. Няхай папрабуе гэты брахун пабудаваць да 1945 г. столькі, колькі ён ужо страціў Як мы ўжо сказалі, Крыпс з павешаным носам уцёк з Індыі. Індусы ўжо самі хочуць быць панамі ў сябе ў доме. Тое самае робяць эгіпцяне. Там таксама ўзрастае хваля абурэньня супроць Англіі. У апошнім часе лік дэманстрацыяў за поўную незалежнасьць усьцяж узрастае, даходзіць да сутычак з ангельскай паліцыяй і нават войскам. Дзеля гэтага ангельскі фронт у Паўночнай Афрыцы знаходзіцца ў вялікай небясьпецы.

Востраў Мальта ўжо перажыў болей як 2.000 налётаў нямецкіх і італьянскіх бамбардыроўшчыкаў.

У Францыі Лявль вытварыў новую ўладу. Ён хоча выпрацаваць падставы міру з Нямеччынай і яшчэ цясьней распачаць супрацоўніцтва з ёю.

Першы вялікі паветраны налёт на Ленінград у гэтым годзе

Замёрзшыя ваенныя савецкія караблі зьнішчаны бомбамі ў порце. Баявыя машыны, штукасы й ганчакі ў вялікім налёце. Стрымгаловы палёт з нябывалай вышыні. Кожны экіпаж самалёту меў абʼектам іншы карабель. Хмары дыму ад процілятунскіх снарадаў.

(Ад ваеннага справаздаўцы Гэрмана Мартэна).

Паветраныя эскадры ляцелі на сьветлагалубым небе, у паўночным напрамку, трымаючы курс на Ленінград. Баявыя самалёты, штукасы, ганчакі — найцяжэйшыя бамбардыроўшчыкі, накіроўваліся над аднастайнай белай раўнінай супроць ядра роспачнага савецкага супраціву, супроць Ленінграду, тады як хуткія мэссэршміты — ганчакі ляцелі навакол эскадраў дзеля аховы. Прад вачыма пілётаў стаіць яшчэ абраз з разьведкі: у лёдзе Нявы скаваныя баявыя караблі рознага роду каля грэбляў і набярэжнай, караблі ня могуць рушыцца і ўцячы ад бомбаў. У гэтай атацы глыбокая сымболіка. Не вясеньнія ветры разабʼюць ледзяныя аковы ракі, а найцяжэйшыя бомбы нішчаць самыя караблі.

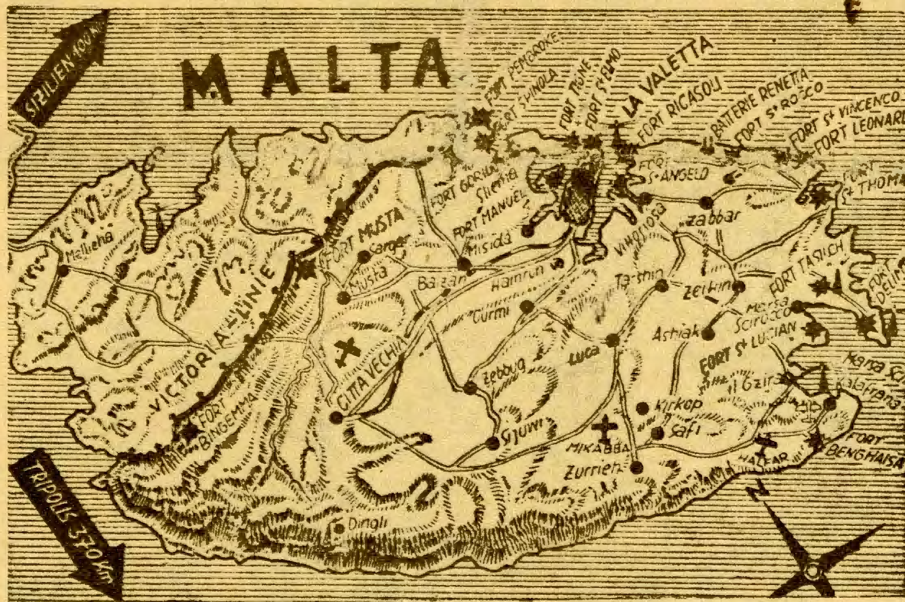
Бой з савецкімі гончымі самалётамі.

Супроць налятаючых эскадраў баявых і стрымгаловых самалётаў уздымаецца шалёная стральба. Паветра над портам і горадам пакрыта воблакамі процілятунскіх гранатаў. «Амаль як у найпрыгажэйшыя часы над Лёнданам і Дзюнкірхэн-» — прамовіў лятун штукасу. Але яны знаходзяць дарогу, дарогу да караблёў: з нябывалай вышыні кідаюцца самалёты стрымгаловымі налётамі на свае ахвяры, якія ня могуць схавацца. З усіх дулаў успыхвае агонь абароны. Пажары пашыраюцца ў порце, вялікія хмары дыму клубяцца паволі — цяжка над Нявой. Савецкія ганчакі кідаюцца на эскадры, але робяць гэта не бяручы пад увагу мэсэршмітаў: і вось ні водзін з іх не падыйшоў да нямецкае машыны. Гэта вялікі налёт!

Прадчуваньне вясны!

Кожны самалёт ведае сваю мэту: не абы-які любы карабель, але вызначаны. І яны знаходзяць гэтыя караблі, ня гледзячы на заўзятую процілятунскую абарону! Усюды ўзрываюцца бомбы, лёд трашчыць і ўзьлятае высачэзнымі фантанамі ў гару. Поўгадзіны ўзрываюцца жалезныя колёсы бомбаў, выклікаючы спусташэньне, і нішчаць на заўсёды ваенныя караблі .

Пасьля гэтага налёту Ленінград ня будзе сумлявацца больш аб нязломнай сіле ўдару нямецкае авіяцыі. У гэтым пэўныя экіпажы самалётаў, якія шарэючым вечарам вяртаюцца на свае палявыя авіябазы. Аб падрабязнасьцях зьнішчэньня дадуць дакладныя выясьненьні здымкі разьведвальных самалётаў — але адно яны ўжо ведаюць цяпер: ваенным караблём, яшчэ старанна ахоўваным, нанесены цяжкі ўдар. Яны і замкнёныя ў Ленінградзе бальшавікі ў гэтым першым вялікім паветраным налёце добра пачуюць смак таго, што прынясе ім вясна.

Лёндан шукае апраўданьня

«Найлепшай волі Крыппса не хапіла. Усё-ж ня трацяць надзеі на індускае гарматняе мяса. Вашынгтон мае іншы погляд.

У Вашынгтоне выяўляецца яшчэ выразьней расчараваньне па прычыне няўдаўшыхся перагавораў надзвычайнага ўпаўнаважанага Рузвэльта ў Нью-Дэлі, чым у самой Англіі, якая найбольш датнёна. Тут адкрыта не згаджаюцца з надзеямі Лёндану на пазьнейшае ўрэгуляваньне індыйскага пытаньня. Толькі «Дэйлі Гэральд» адважваецца адзначыць на падставе карэспандэнцыі паміж прэзыдэнтам Кангрэсу Азадам і Крыппсам, што ў гэтых перагаворах выйшлі наўзьверх глыбокія разыходжаньні ў поглядах. Іншыя газэты, паводле швэдзкіх камунікатаў, прабуюць апраўдаць асабіста Крыппса, пішучы, што створаны вякамі недавер цельга ўхіліць за пару тыдняў. «Вытвараныя гісторыяй абставіны былі для яго за цяжкія. Людзі найлепшай воляй ня могуць за адзін дзень скасаваць тое, што паўстала дзякуючы памылкам на працягу вякоў», так піша «Нью Кронікль». Карэспандэнт «Дэйлі Экспрэс» у Нью-Дэлі ў адным аглядзе перагавораў закідае, што апошняя прамова Галіфакса ў Нью-Йорку вельмі пашкодзіла «брытанскай папулярнасьці» у Індыі, бо яна была вытрымана ў старым даймаючым тоне, які на працягу апошніх 20 гадоў заўсёды выклікаў у індусаў ненавісьць.

У цэнтры ангельскіх інтарэсаў стаіць, ясна, пытаньне, як цяпер пасьля правалу перагавораў будзе выглядаць удзел Індыі ў вайне. Зусім сурʼёзна многа ангельцаў яшчэ верыць, што ў Індыі можна будзе сабраць мільённыя арміі. Карэспандэнт газэты «Дэйлі Экспрэсс» хоча нават ведаць, як «вялікія колькасьці гончых самалётаў і бамбардыроўшчыкаў высланы апошнім часам у Бурму і ў Індыю».

Усе гэтыя мерапрыемствы робяцца, аднак, вельмі позна, а рэакцыя індускага насельніцтва на ангельскія ваеныя мерапрыемствы ні ў якім выпадку ня пэўная. Крыппс у інтэрвʼю ў Хараджы на пытаньне, ці няма хоць аднае партыі Індыі, якая-б магла супрацоўнічаць з Англіяй у апалітычных справах і гатова была-б увясьці ваенную гатоўнасьць краю, сказаў: «Гэтага я ня ведаю!».

Пагрозы Крыппса супроць Індыі

Інтэрвʼю ў Караджы. Індусы мусяць слухацца!.

(Ад нашага прадстаўніка).

Крыппс, які меў выехаць з Нью-Дэлі ў напрамку Бэлюджыстану — Арабскага мора і быццам прыбыў у Караджы, робіць уражаньне змучанага й расчараванага. На пытаньне чакаўшых журналістаў ён сказаў толькі пару слоў аб няўдаўшайся місіі. Ясная рэч, што вінаваты «аграніччаныя» індусы ў яго няўдачы. Індусы, як заявіў ён далей паводле паведамленьняў з Бангкоку, зажадалі дыктатуры кабінэту без адказнасьці перад ангельцамі. Гэтага не сьцярпеў-бы Лёндан, гэтым была-б абмежана ўлада віцэ-караля.

Гэтае заяўленьне Крыппса кропка ў кропку сходзіцца з прадстаўленьнем, якое індусы вырабілі аб ангельскіх плянах. Лёндан зусім і ня думаў, каб паслабіць уціск Індыі і запэўніць вольнасьці. Калі фокусьніцкія штучкі не падзеялі, Крыппс пазноў варочаецца да старой палітыкі пагрозаў. На пытаньне аднаго журналіста, што-ж далей будзе з Індыяй, высланьнік Чэрчыля й Сталіна запэўняў: У выпадку, калі-б індусы нейкім чынам стрымлівалі ваенныя дзеяньні Англіі, яны мусяць лічыцца з загастрэньнем ангельскае ўлады. Не ўзгляды на індусаў, а толькі ход вайны азначыць спосаб паступаньня Лёндану. Лепшага доказу нясумленнасьці брытанскіх прапановаў, аб якіх цяпер аблудна гаворыцца цэлымі тыднямі з боку ангельцаў, Крыппс ня мог даць.

Картуз-Бяроза

У маляўнічым закутку беларускага заходняга Палесься, там дзе Ясельда перакае чыгуначны шлях з Берасьця ў Менск, ляжыць невялікае мястэчка — Картузкая Бяроза. Картузкай завецца гэтая Бяроза з таго часу, калі айцы Картузы ў XVII сталецьці выбралі яе сваёй рэзыдэнцыяй і, набудаваўшы даволі вялікі манастыр, пачалі сваю палянізатарскую работу.

Аля не толькі палянізацыйная „дзейнасьць" айцоў Картузаў спрычынілася да благой славы гэтага мястэчка. За апошнія дзесяць гадоў існаваньня Польшчы праславілася яна ўва ўсім краі і загранічай, як пакутнае мейсца барацьбітоў за волю Беларускага Народу, дзякуючы заснаванаму тут палякамі канцэнтрацыйнаму лягеру.

За апошнія некалькі гадоў польскай акупацыі дзесяткі тысяч беларускіх актывістаў прайшло праз гэтую катоўню. Стойка зносячы маральныя й фізычныя зьдзекі, гартавалі яны тут нязломную волю да вытрываласьці барацьбы за вызваленьне.

Тут пакутавалі змагары з усіх канцоў Заходняй Беларусі, людзі ўсіх станаў і прафэсіяў: грамадзкія дзеячы, журналісты, пісьменьнікі, вучыцялі, духоўныя асобы, беларускія работнікі й сяляне. Трудна знайсьці такі закуток у нашым краі, скуль не было-б тут пакутніка.

Перад польска-нямецкай вайной 1939 г. у Бярозу Картузкую пачалі масава ссылаць беларусаў, немцаў і украінцаў. Іх зьверскі мучылі й катавалі на дарозе і ў лягеры польскія распаленыя „патрыёты". Многа ахвяраў зґінула там у нечувальных муках і цярпеньнях. Польская публіка ў Беластоку з кулакамі й пенай у роце надбягала да гнаных паліцыяй ссыланых і дасьлоўна плявала ў твар. Хуткі наступ нямецкіх войск, якія за пару тыдняў разьбілі ў пыл расьпятушыўшуюся польскую зграю, палажыла канец і апошняму польскаму гвалту — Картузкай Бярозе. Аслабеўшыя, уцалеўшыя яшчэ няшчасныя ахвяры разыходзіліся ў розных напрамках да хаты. Мясцовыя беларусы адразу пасьпяшылі з помаччу інтэрнаваным. Між іншым, у Пружане быў створаны Беларускі Камітэт помачы, які карміў праходзяўшых праз места беларусаў і немцаў. Беларускае грамадзянства адгукнулася на заклік камітэту й памагала прадуктамі й грашыма. Палякі-ж з ненавісьцю пазіралі на гэтых беларусаў.

Ніжэй мы зьмяшчаем успаміны аднаго беларуса з Беластоку, які ў 1939 г. у часе вайны быў сасланы ў Бярозу. Успаміны дадуць магчымасьць уявіць сабе мукі й зьдзекі, якія чынілі там палякі над беларусамі, немцамі й украінцамі.

Мне давялося адведаць гэты засьценак з пачаткам польска-нямецкай вайны, калі пацягнуліся ў Картузкую Бярозу доўгія калёны інтэрнаваных немцаў, беларусаў і украінцаў з усіх бакоў Польшчы.

Вайна захапіла мяне ў Беластоку і трапіў я ў лягер з беластоцкай групай.

Ня гледзячы на тое, што вайна ня была несьпадзеванкай, што напружаныя адносіны трывалі на працягу некалькіх месяцаў т. зв. „вайны нэрваў", якая папярэдзіла пачатак ваенных падзей, у польскім грамадзтве ніхто ў магчымасьць вайны ня верыў. Палякам здавалася, што хопіць самой „мацарствовай" салдатчыны і самапэўнасьці, каб адстрашыць вайну.

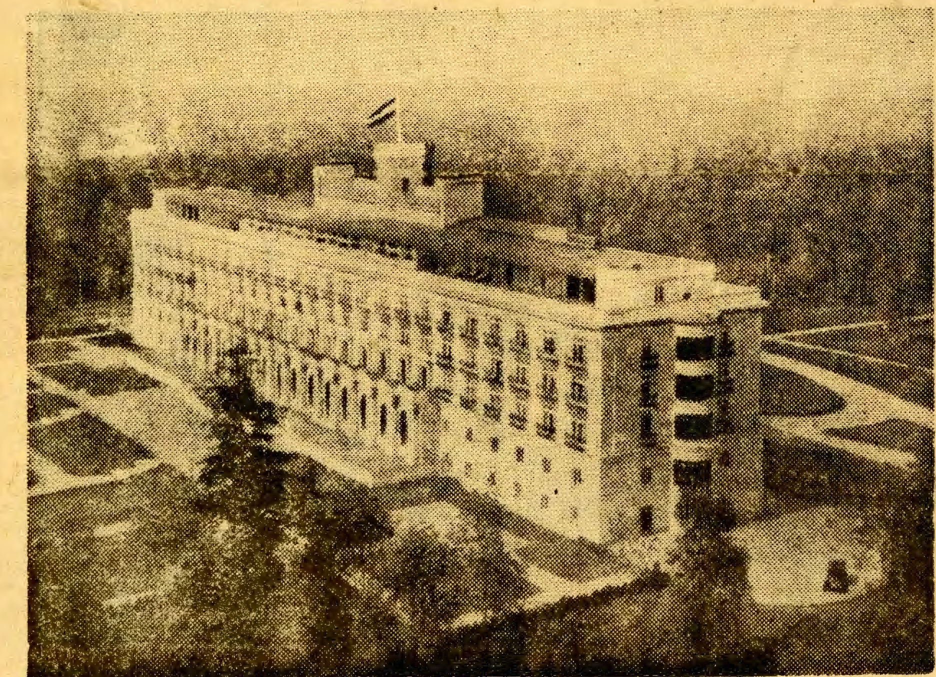
Затое, калі вайна сталася дакапаўшымся фактам, усе патрацілі галовы. Адміністрацыя ня ведала, што рабіць і за што брацца. Адначасна з абвяшчэньнем ваеннага стану перадусім схапіліся за інтэрнаваньне грамадзка-актыўных дзеячоў з пасярод нацыянальных меншасьцяў, якія, бачачы ў разгроме „мацарствовай" Польшчы мамэнт свайго вызваленьня, маглі спачуваць немцам.

Як пасьля выясьнілася, гэтае мерапрыемства было прадугледжана на выпадак вайны з Нямеччынай і адпаведныя сьпіскі, а нават і наказы аб інтэрнаваньні былі загадзя прыгатаваны. Аднак, інтэрнаваньне адбывалася з вялікім пасьпехам і ў поўным бязладзьдзі. Людзей забіралі з памешканьня, або з месца працы, як стаялі, часта нават бяз шапкі, ня гледзячы на тое, што ў друкованых наказах загадвалася браць з сабою цёплую вопратку, запасныя боты, бялізну, пасьцель і харчы на чатыры дні.

Калі першага верасьня 1939 году зьявілася ў мяне паліцыя, я акурат сядзеў пры радыё-апараце і толькі што праслухаў абвяшчэньне аб пачатку ваенных падзей.

Зрабіўшы падрабязны вобыск, мяне „папрасілі на хвілінку" ў камісарыят. Я хацеў было захапіць з сабою плашч і капялюш, але паліцыянт пераканаў мяне, што гэта-ж педаўка і толькі на хвілінку, для выясьненьня пэўнай справы.

(Працяг на 4-й бачыне).

Былы латышскі люксусовы гатэль Кэмм эрн цяпер ёсьць санаторый для рэўматыкаў.

Натальля Арсеньнева

ВЯСНОЙ

У тонкім прадзіве сонечных ясных праменьняў
Белы сад у паўсонным стаіць захапленьні
Увесь засыпаны пышнай красой.

Зноў вясна... Яшчэ раз у жыцьці пералётным
Бачу чары вясны маладой, несьмяротнай,
Вечна новай і вечна жывой.

Быццам хвалі марскім узьбярэжжам,
Хмаркі ўюцца нябесным бязьмежжам.
Зноў вясна... Яшчэ раз... Колькі-ж іх прамінула!

Колькі-ж іх пражыла... ды ці шмат іх адчула
Я няўважнай, нясталай душой?
Ці-ж падумала я, што жыцьцё прамінае,

Што чагосьці жыцьцё ад мяне вымагае
І нічога ня зроблена мной!
— «Кінь стаяць на жыцьця узьбярэжжы!»

Клічуць хмаркі ў нябесным бязьмежжы.
Добра, хмаркі, што ўецеся ў сінім бяздоньні,
Я пайду на спатканьне жыцьця хоць сягоньня

Разам з сонцам, з зямлёю, з вясной!
Разам з садам, што ў прадзіве ясных праменьняў
У паўсонным, натхнёным стаіць захапленьні

Увесь засыпаны пышнай красой...
Быццам хвалі марскім узьбярэжжам,
Уюцца хмаркі нябесным бязьмежжам.

21 паляк засуджаны на кару сьмерці

Нядаўна закончыўся Бромбэргскі працэс супроць польскае эскорты, якая забівала й катавала немцаў у Торнскім і Варшаўскім крывавым маршы. Працэс, аб якім ужо мы пісалі, цягнуўся чатыры тыдні і выкрыў крывавую праступнасьць і агідныя ўчынкі абвінавачаных палякаў. Надзвычайны Суд засудзіў дваццаць аднаго паляка, між імі галавара гэтай банды капітана Джэвецкага, на кару сьмерці. — Адзін абвінавачаны атрымаў пяць гадоў лягеру з загострaным рэжымам. Іншыя 16 абвінавачаных апраўданы.

Брамбэргскі суд палажыў канец польскай азьвярэлай салдатчыне, якая бязкарна зьдзекавалася над нявіннымі людзьмі Цяпер іх спаткала заслужаная кара.

Беларусы лёгка могуць сабе ўявіць тыя мукі й цярпеньні, якія праходзілі немцы ў часе Торнскага й Варшаўскага маршу, бо вельмі глыбокія ўспаміны слаўнай Бярозы-Картузкай, дзе мучылася многа беларусаў разам з немцамі ў 1939 г. Бяроза-Картузкая выкрыла-б ня менш крывавыя доказы праступнай работы польскіх азьвярэлых шавіністаў.

Перадрук бяз згоды аўтара забаронены. 2)

СУЧАСНАЯ ЭПАПЭЯ

(Успаміны тлумача беларуса з фронту)

Прыходжу ў канцэлярыю. Фэльдфэбэль Г. радзіць, што я маю з сабою ўзяць, а што здаць у агульны аўтамабіль. А магу ўзяць толькі самыя неабходныя рэчы, галоўным чынам бінты, шлем, газмаску.

— Зразумеў? — пытаецца.

— Так, адказваю.

—Ну, дык добра, а цяпер ідзі папрабуй заснуць, бо ведаеш, уналове першай выяжджаем.

— Добра, кажу, папрабую...

Іду. Зразумела, лягаю так, як стаю, толькі сьцягнуў боты. Закрываю вочы, але не дзеля таго, каб спаць. Не, гэта я не магу зрабіць... Думкі навальніцаю праносяцца, пралятаюць, кружацца, як мільёны птушак. Час ад часу хапаюся за сэрца. Што з ім? Яно, як тыя думкі, хваляе, бухае, заціхае, каб ізноў пачаць хвалявацца... Не магу ляжаць спакойна, варочаюся, гляджу на гадзіньнік — палавіна адзінаццатае. Да палавіны першай — доўгія гадзіны. О, які даўгі час!

Мой неспакой заўважыў калега Б.

— Што, ня сьпіцца? — пытаецца.

— Так, кажу, ані галава, ані сэрца ня хочуць.

— Разумею, разумею, я ўжо прывык, многа чаго пабачыў, быў у Францыі, як ведаеш, але таксама...

Перапрашаю, кажу, потым... паварочаюся на другі бок. Не, я хачу быць цяпер выключна сам з сваімі думкамі. Не магу іх дзяліць нават з сваім прыяцелем. Бо гэта асаблівыя думкі. Яны ня толькі зьвязаны з фронтам, не, яны зьвязаны галоўным чынам з нашай мілай Бацькаўшчынай. Яны маланкай лятаюць на нашых дарогах, палетках, лясох, вёсках, гарадох. Паўстаюць цудоўныя абразы —мары нашай дарагой Беларусі, будучай Беларусі. Я ўпэўнены, я веру, я амаль ужо пераканаваны, што для нас наступае, вось ужо надходзіць (вочы глядзяць на гадзіньнік — палавіна дванаццатае!) гадзіны вызваленьня!..

Гук матораў за вакном уплятаецца найпрыгажэйшай мэлёдыяй у дыван маіх думак — мараў. Няхай гудзяць маторы!.. Няхай гудзяць, няхай сьпяваюць найпрыгажэйшыя мэлёдыі ў маім жыцьці!

Што сталася з маімі роднымі? Ці яны яшчэ жывуць? Ці ня выкінулі іх бальшавікі кудысь у Сібір, ці на Салаўкі? Ці яны чуюць вось гэтую песьню матораў?

Усьмяхаюся да кожнага з сваіх знаёмых. Многія з іх, безумоўна, могуць мне пазайздросьціць. Тым, аб якіх ведаю, што яны жадаюць мне заўсёды толькі добрае, пасылаю ў душы сваю шчырую падзяку. Аб тых, якія са страху не хацелі-бы быць на маім мейсцы, думаю з пагардаю.

Але што гэта? — Маторы замоўклі. Узіраюся на гадзіньнік, — чверць першае! Зрываюся з ложка, нацягваю боты.

— Б..! — зьвяртаюся да калегі.

— Што?

— Пара, уставай, хутка палова першае!

— Так, маеш праўду, ідзем.

Бярэм шлемы, вешаем газмаскі, выходзім. Узіраюся ў гару, — неба яснае, усеянае зоркамі, паветра цёплае, сьвежае, пахучае. І дыхаецца так прыемна, вольна. Раптам чую, недзе блізка загудзелі гарматы, затрашчалі кулямёты.

— Пачалося!. — кідае Б.

—Ах, Б., вырываецца ў мяне. Што значыць, пачалося! Гэта пачалася вялікая сучасная Эпапэя! Эпапэя, якой яшчэ здаецца ня было ў гісторыі, якая, бязумоўна, зьменіць аблічча сьвету. Але мы ўжо стаім каля канцэлярыі. Некалькі аўтаў і матацыкляў. У пярэдніх ужо працуюць маторы. Спатыкаю фэльдфэбэля Г.

— Ну, што, выспаўся? — пытае.

Я, не разумеючы, узіраюся на яго.

Ён сьмяецца.

—Сягоньня мусім мець ясную галаву,— будзем мець многа працы, чуеш? Пры гэтым узіраецца на ўсход.

—Так, так, кажу, бязумоўна, вельмі прыемна, я — гатоў!

Тымчасам пачалі выходзіць афіцэры. Кароткія, ціхія, ясныя загады жаўнерам —сьвязістам на матацыклях, шофэрам.

Выходзіць начальнік канцэлярыі — рытмайстар фон Б. і лейтэнант фон П.

—Вы паедзеце са мною, зьвяртаецца рытмайстар да мяне.

—Так, адказваю, вельмі задаволены. За некалькі хвілін выяжджаю з лесу на да-

(Працяг з 3-й бачыны).

Аднак, у камісарыяце было ўжо шмат такіх як я. Нам даручылі наказы інтэрнаваньня і пагналі пад канвоем на зборны пункт, які месьціўся ў парожнім фабрычным будынку насупроць лютэранскай кірхі.

Вялікая фабрычная саля хутка запаўнялася. Былі тут ня толькі мужчыны, але і жанчыны, і вучнёўская моладзь, і старцы, а нават і калекі.

Падаўляючая большасьць была нямецкая, бо беларусаў пачалі зганяць толькі на другі дзень з павету.

У мяне зусім ня было тут знаёмых і я чуўся нязручна.

Тым большай была мая радасьць, калі я ў адным з інтэрнаваных пазнаў старога знаёмага яшчэ з 1918 году. Ён у той час служыў у Цывільным Урадзе Обэрост-лянду і я стыкаўся з ім у зьвязку з маёй выдавецкай дзейнасьцю.

Быў гэта адзіны з арыштованых, які зьявіўся сюды з чэмаданам і тлумкамі, бо, як грамадзянін Райху, спадзяваўся інтэрнаваньня і загадзя прыгатаваўся.

Мы селі на яго тлумках.

Пачалася ажыўленая гутарка. Успаміналі старыя часы, рабілі выснаўкі з ацэнкі сучаснага палітычнага палажэньня. Ён вельмі добра арыентаваўся ў беларускім нацыянальным руху, і я быў задаволены, што ёсьць з кім падзяліцца ўражаньнямі дня.

Так зыйшоў нам вечар і частка ночы.

Большасьць сяброў па няшчасьцю паклалася ўжо на падлозе спаць. Мы таксама парашылі крышку неяк заснуць, каб на другі дзень чуцца бадзёршымі.

Але ў гэтым часе на салю ўвайшло начальства. Дыжурны паліцыянт загадаў усім падымацца і строіцца ў дзьве чаргі.

Начальства сваім захаваньнем аб'яўляла вялікае знэрваваньне і сьвету на салю не далі, а толькі асьвятлялі нас ручнымі электрычнымі лятаркамі, абвёрнутымі ў сінюю паперу.

Падлічылі, зрабілі нераклічку і вывялі ўсіх на падворак, дзе чакалі ўжо паліцэйскія самаходы і канвой.

— Хто будзе ўцякаць, таму куля ў лоб — папярэдзіў начальнік канвою.

Пачалася пагрузка на самаходы.

Усё гэта рабілася з вялікім пасьпехам. Толькі і чулася навокал: — Хутчэй, хутчэй!.

Нарэшце, машыны рушылі. Ніхто ня ведаў куды нас вязуць. Гэтае пытаньне трывожыла ўсіх, але хутка справа выясьнілася, калі самаходы сталі перад вастрожнай брамай на паўдзённай шашы.

Тут з тым-жа пасьпехам нас загналі ў нейкую цёмную салю і загадалі лягаць спаць. Нічога і не заставалася рабіць.

Быўшы з намі пастар К. паклікаў на кароткую малітву, а пасьля ўсе паляглі на падлогу, дзе хто стаяў.

На раніцы аказалася, што нас намясьцілі ў апарожненай сталярні. Ня было тут ніякага абсталяваньня: ані ложак, ані нараў, ані сталоў і лавак. Пільнавала нас паліцыя, а не вастрожная стража. Гэта значыла, што мы тут знаходзімся толькі часова.

Увесь гэты дзень і два наступныя дзьверы камэры што хвіліну адчыняліся і нам дабаўлялі некалькі чалавек. Былі гэта арыштаваныя з правінцыі немцы і беларусы. Ад іх мы даведываліся, што робіцца вонкі, як разгортваюцца ваенныя падзеі. Праўда, весткі былі вельмі скупыя, але ўсё-ж такі па іх можна было крышку арыентавацца.

У камэры рабілася ўсё цясьней і душней. На чацьверты дзень ня толькі легчы, але нават сесьці ня было дзе. Большасьць навінна была стаяць. Слабшыя пачалі млець ад зморы і духаты.

Затое весткі, якія надыходзілі звонку, гаварылі аб тым, што нас можа і не пасьпеюць вывезьці. Усё часьцей абвяшчаліся паветраныя трывогі. Пільнаваўшыя нас паліцыянты выяўлялі ўстрывожанасьць і брак пэўнасьці.

Я чуў, стоячы пры дзьверах, як адзін гаварыў другому:

— Калі так пойдзе, дык мы іх не пасьпеем вывезьці.

Але гэтай ноччу нас усёж-такі вывязьлі.

Дарогу ад вастрогу да таварнай станцыі мы прайшлі пехатой пад сільным канвоем сьвежазмабілізаваных паліцэйскіх аддзелаў. Нас разьмясьцілі ў таварныя вагоны па 50 чалавек разам з чатырмя жаўнерамі і нагльуха зачынілі дзьверы.

Цягнік рушыўся ў напрамку на Берасьць.

Гэта быў пачатак...

(Працяг будзе).

Авіяносец супроць авіяносца

Марское стратэгічнае палажэньне пасьля японскіх перамогаў.

Апрача двух цяжкіх і двух лёгкіх крэйсараў у баёх на моры каля Цэйлёну ангельцы страцілі авіяносец «Гэрмэс». Затапленьне авіяносца «Гэрмэса» асабліва годнае ўвагі, бо тут упяршыню адбыўся бой авіяносца з авіяносцам.

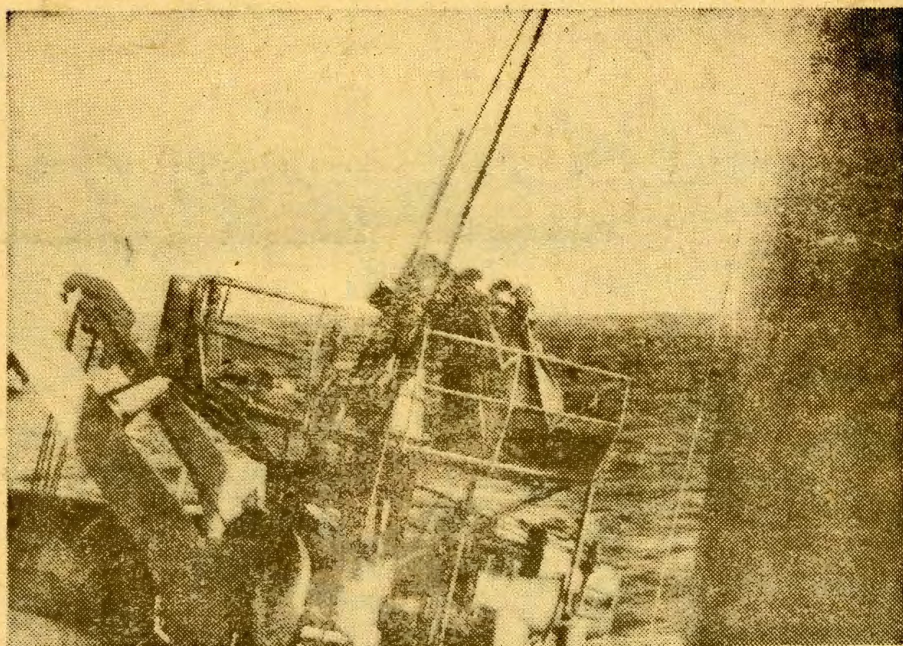
Англія, як вядома, ужо перад гэтым страціла чатыры авіяносцы. «Глёрыус» быў затоплены артылерыйскім агнём нямецкіх лінейных караблёў у Паўночным моры. «Куражо» паў ахвярай нямецкай падводнай лодкі ў Атлянтыку, «Арк Рояль» у Міжземным моры і новы авіяносец «Аудасіты» (раней азначаны «Унікорнам») на захад ад Гібралтару. Некалькі брытанскіх авіяносцаў былі цяжка пашкоджаны нямецкімі самалётамі, якія апэравалі ад сушы. Дасюль затопленыя авіяносцы былі старпэдаваны падводнымі лодкамі. Цяпер-жа ў выпадку з «Гэрмэсам» упяршыню здарылася, што адзін авіяносец пусьціў на дно другі.

Бюро Рэйтэра між тым паведаміла, што авіяносец «Гэрмэс», як і цяжкія крэйсары «Дорзэшырэ» і «Корнуэль», затоплены стрымгаловымі самалётамі японскіх авіяносцаў. Ангельскае інфармацыйнае бюро цьвердзіць, што японцы мелі найменш тры да чатырох авіяносцаў у марскім абшары каля Цэйлёну. Яны заатакавалі ў чацьвер часткова брытанскі ваенны порт Трынкомалі, часткова брытанскія ваенныя караблі ў Індыйскім Акіяне, і іменна «у нябывала вялікім разьмеры». Лёнданскае інфармацыйнае бюро ўказвае, апраўдываючыся, што «Гэрмэс» быў першым ваенным караблём, які пры пачатку яго будовы быў прызначаны на авіяносец. Маючы 10.850 тоннаў вадавыціску і 20 палубных самалётаў, пры спуску на ваду «Гэрмэс» быў толькі адным з меншых авіяносцаў, тады як японцы мелі многа большыя караблі гэтага роду. Сапраўды, гэтае выясьненьне Рэйтэра паказвае толькі слабасьць Англіі ў авіяносцах пасьля патапленьня чатырох авіяносцаў нямецкім ваенна-марскім флётам і пашкоджаньня далейшых гэтых караблёў нямецкім лятунствам. Англія, такім чынам, мела ў распараджэньні толькі свой найменшы авіяносец, каб выслаць яго ў гэтую важную бітву ў Бэнгальскай затоцы. Узаемнае ўплываньне нямецкіх і італьянскіх ваеннамарскіх посьпехаў з такім-жа посьпехам японцаў кідаецца яскрава ў вочы.

Паводле паведамленьня Рэйтэра, авіяносец «Гэрмэс» пакінуў марскую базу Трынкомалі, але хутка пасьля гэтага быў апанованы японскімі стрымгаловымі бамбардыроўшчыкамі. Бой авіяносцаў адбываўся ня шляхам артылерыйскага змаганьня з

(Працяг з 5-й бачыны).

АХОЎВАЮЧЫЯ ЛОДКІ Ў ЗІМОВАЙ БУРЫ.

Зімовыя буры Паўночнага мора з сілай, як у танцы, калышуць нашыя ахоўваючыя лодкі. Бязспынна нясуць яны варту ў завываньні паўночнага ветру і сочаць за ворагам.

рогу. Едзем праз адну вёску, другую, трэцюю. У вокнах хатаў бачу многа зьдзіўленых абліччаў. Уяжджаем у прыгожы сасновы лес. Тут баявое становішча штабу. Яшчэ цемнавата. Гляджу на гадзіньнік — палова трэцяе. Але між дрэвамі распазнаю многа аўтаў, адно асабліва вялікае, даўгое — аўта загадаў. Усе аўты так добра прыкрыты сьвежым зялёным гальлём, што зьверху ніяк ня можна пазнаць, ці тут наагул нешта ёсьць. Каля аднаго аўта стаіць наш гэнэрал. Хутка каля яго зьбіраюцца два маёры, яго ад'ютант — капітан П., наш рытмайстар, другія афіцэры.

Узіраюся на іх. Пераглядаюць ваенныя карты. Усе спакойныя, важныя, амаль не гавораць. Але твары?! — Рашучыя, напружаныя, урачыстыя!

О, я вельмі добра пазнаў ужо ў Нямеччыне гэтае праяўленьне нямецкага энтузіязму! Гэта: цьвёрдасьць, рашучасьць, урачыстасьць бяз лішніх слоў, без афэктацыі.

Гляджу на іх і чытаю ў іх думках. Яны кажуць — разаб'ем, пераможам пры ўсякіх абставінах, за ўсякую цану!

Палавіна пятае, рана. Нядзеля 22 чэрвеня. Паяўляюцца тры зьнішчальнікі. З пачатку думаем, што гэта нашы. Але хутка ў нізкім палёце яны пачынаюць страляць з кулямётаў. Падаем у роў. Два нашы салдаты ранены. Вайна фактычна пачалася. Каля пятае гадзіны пачалі наплываць палонныя — 50 — 100 — 200.

Для мяне было вельмі цікава пабачыць прадстаўнікоў савецкае арміі. Я аб ёй меў толькі паняцьце з фатаграфіяў ды апавяданьняў. Яны былі розныя. Але тое, што я цяпер пабачыў не паддаецца апісаньню. Ад зьдзіўленьня я прабраўся толькі тады, калі лейтэнант фон П. ужо папросту на мяне крыкнуў —

— Ці ня чуеце, едзем у вёску, там ужо многа палонных, мусім іх перaслухаць!

— Так, так, як-бы з прасоньня адказваю. Што гэта? пытаю сам сябе. Гэта мае быць слаўная, непераможная чырвоная армія?! Гэта-ж зброд абарванцаў, жабракоў, нейкіх зулукафраў, а не жаўнераў рэгулярнай арміі!

Абарваныя, у парваных чаравіках, многія зусім босыя, чорныя, няголеныя, месяцамі, здаецца, ня мытыя, — яны ня йдуць, а плятуцца па дарозе!

—Гм, міст (гной),—кідае праз вакно аўта лейтэнант фон П..

Усё яшчэ не магу ўзяць у галаву, зразумець, што гэта — рэгулярная чырвоная армія, якая мела заваяваць і прынясьці культуру ў Эўропу!

Як гэта магчыма, думаю? Каб гэта было так пасьля паўгода вайны — яшчэ зразумела, але-ж гэта іх забралі амаль што з іх кватэраў, з мірнае абстаноўкі! Не, думаю, гэта мусіць не жаўнеры, а нейкія арыштанты!.. Урэшце, зараз пабачым. Пад'яжджаем да школы. У двары поўна гэтае шэрае масы абарванцаў, якбы ня людзей, а нейкага быдла. Амаль на палавіну — азіяты: татары, узьбекі і інш.

Уваходзім у пакой. Пачынаю допрос. З татарамі й узьбекамі — цяжкая праца. Амаль нічога не разумеюць ані парускy, ані паўкраінску. Урэшце рэшт, дабіваемся ад іх таго, што яны належалі да такога-та палка. Далей ніяк не разгаварыліся.

Рускія, а асабліва пара украінцаў былі вельмі разгаворчывыя. Ад іх мы даведаліся ня толькі аб палкох, дывізіях, але нават як называліся іх камандзіры.

Усе наракалі на ежу, на камісараў, палітрукаў, на жыцьцё ў калхозах, а асабліва на іх «бацьку» Сталіна. Аб вайне даведаліся толькі сягоньня рана, але камісары ім гаварылі ўжо даўно, што чырвоная армія мусіць быць гатова да паходу, маршу на Эўропу... Між палоннымі аказаўся адзін тэхнік. Ён сягоньня таксама выехаў на работу.

—Сягоньня-ж нядзеля, кажу. Ці ў вас няма нядзелі?

—Не, нядзеля ў нас была ўведзена нядаўна, але я працаваў пры канторы па ўкрапленьням, а тут праца йшла цэлы тыдзень, тут нядзелі ня было. Працавалі тысячы спэцыяльна дзеля гэтага змабілізаваных рабочых, між імі было многа арыштаваных, адбываючых тут сваю кару. Ад яго мы даведаліся многа цікавых рэчаў аб украпленьнях. Да жніўня ўсе яны мелі быць гатовыя.

Прыбывалі ўсьцяж новыя палонныя, сярод іх пару камандзіраў, якія наракалі на камісараў, на брак дысцыпліны сярод жаўнераў.

Пару разоў мы езьдзілі назад у штаб з дакладамі. Каля 11 гадзіны лейтэнант фон П. кажа —

— Ну, цяпер едзем наперад

— Куды наперад, пытаюся?

— У Расею!

(Працяг у наступным нумары)

Ядвігін Ш.

ЧАЛАВЕК

І прышоў чалавек да Бога свайго і кажа:

— Божа ! Забяры ад мяне Бяду, Сьлязу і Хваробу, а дай мне Волю, Шчасьце і Здароўе.

Бог і кажа:

— Добра, чалавеча, будзе так, як ты жадаеш.

І стаў жыць чалавек без Бяды, без Сьлязы, без Хваробы, а — вольны, шчасьлівы і здаровы. Ажно прыходзіць сьмерць і кажа: — Чалавеча, паміраць пара. Чалавек, калі жыў з Бядой, Сьлязой і Хваробай, ня раз сам жадаў і рад быў са Сьмерці, але цяпер жаль яму стала жыцьця.

І прыйшоў чалавек да Бога свайго і кажа:

— Нашто Ты, Божа, хочаш адбіраць у мяне тое, што сам дараваў? Забяры ад мяне Сьмерць.

Бог і кажа:

— Добра, чалавеча, будзе так, як ты жадаеш.

Ішлі вякі, ляцеў час.

І прыходзіць чалавек да Бога свайго і кажа:

— Божа, усё я зьведаў, усяго зазнаў, адна толькі рэч нязнаная мне асталася.

Бог і кажа:

— Чаго-ж ты, чалавеча, хочаш?

— Сьмерці, адказвае чалавек.

І Бог даў чалавеку Сьмерць.

Духовая сіла „Лініі Маннэргайма“

Цемра лесу ахоўвае фінаў. Змагары ў сьнезе і лёдзе.

У часе фінскае зімовае вайны ўзьнікла паняцьце «Лініі Маннэргэйма». Над ёй разумеюцца абаронныя пазыцыі на Карэльскім перашыйку, на якім разбівалася на працягу месяцаў многа бальшавіцкіх атакаў. Можна сапраўды гаварыць аб «Лініі Маннэргэйма», але было-б памылковым лічыць яе падобным да лініі Мажыно ўмацаваньнем. Гэтае прадстаўленьне ўжывалася найчасьцей заграпічнымі рэпартэрамі з фронту, бальшавіцкая-ж прапаганда ўжывала яго таксама вельмі ахвотна, каб вытлумачыць свае страты і каб павялічыць перамогу. Фіны ня бачылі ў часе вайны ніякай падставы для таго, каб укрываць, што «лінію ўмацаваньняў», па праўдзе кажучы, тварыла толькі некалькі бэтонных бункраў, загародаў з калючага дроту і процітанкавых равоў.

Калі самі фіны, ня гледзячы на ўсё, самі гавораць аб «лініі Маннэргэйма», то гэта яны робяць з гордага перакананьня, што фактычна галоўнай складовай часьцю гэтай лініі быў фінскі салдат. З яго адвагі й гарачае любові бацькаўшчыны вырастала лінія, на якой стрымліваліся ўсьцяж і ўсьцяж бальшавіцкія масавыя атакі.

У Фінляндыі стаіць цяпер ізноў супроць Усходу тая-ж «лінія Маннэргэйма», тыя-ж сьцены ў глыбі лесу, ад Віены і Аунуса, да Ааніс'ерскага возера. Там фінскі салдат паказаў, што ён здольны ня толькі да абароны, але й да выпаўненьня заданьняў атакі, якія стаўляе перад ім навачасная вайна.

Сам фін неахвотна гаворыць аб труднасьцях тамтэйшага краю, бо хоць густыя й вялікія лясы, разьлеглыя балоты й суровы клімат выклікаюць страх у чужаземца, але ўсё-ж фінскі жаўнер там у сябе ўдома. Але цікава будзе выясьніць, як гэта фінскі народ змагаецца якраз сярод такіх цяжкіх умоваў.

Лес абараняе сваё дзіця, кажа фін. Калі цемень лесу адстрашвае іншых, то фін свабодна парушаецца ў знаёмай ваколіцы, з якой ён зжыўся з маленства. Для іншых лес азначае перашкоду, а для фінаў ён зьяўляецца помаччу. Гэта асабліва датычыць зімовай litпары, у якой лыжныя патрулі, паказаўшыя ўжо шмат бліскучых асягненьняў, якраз выкарыстоўваюць лес як ахову і паказваюць нябывалыя чыны.

Абучэньне фінскіх жаўнераў цалком дапасована да характару краю. Барацьба ў лесе вымагае ад кожнага жаўнера перадусім надзвычайнае адвагі й уласнае ініцыятывы, і якраз гэтая вайна паказала, што абучэньне ў гэтым духу дало прыгожыя посьпехі. А таму што фіны яшчэ да таго зьяўляюцца агульна прызнанымі дасканалымі стралкамі, то ясна, што лес з сваімі магчымасьцямі розных неспадзеванак і маланкавых ваенных дзеяньняў прадстаўляе для фінаў найбольш адпаведную мясцовасьць.

Барацьба ў пустынных, адкрытых мясцовасьцях вымагае, аднак, яшчэ больш. Кожны жаўнер тут мусіць адзначацца фізычнай сілай, вытрываласьцю, зручнасьцю і ўмець пераносіць голад і смагу. Наагул, тут трэба рабіць найбольшыя высілкі з найменшымі дапамагаўчымі сродкамі. Сотні і тысячы фінскіх жаўнераў пры найменшых прадумовах пакрылі сябе ўжо такой славай у баёх, што іх учынкі часта здаюцца амаль неправўдападобнымі.

Урэшцэ, нельга ня ўспомніць яшчэ й аб волі і духовай сіле фінскіх жаўнераў, якія яны могуць кінуць на вагу ў змаганьні з пераважаючым ворагам. Гістарычная спадчына і культурны ровень народу вырашае пры гэтым усё. Фінскі народ, які сотні лет гараў і абрабляў малыя палі на скупой і беднай поўначы, вырабіў гэтай працай сваю вялікую сілу і свой характар. Духовую сілу ўвабраў ён у сябе з старой свабоды, з чыстых нацыянальных звычаяў і з багатага культурнага жыцьця. Ён прывык пражыць з малога і многа вымагаць ад сябе. І гэтыя ўласьцівасьці ён выяўляе адносна ворага, калі бачыць пагрозу для сваёй свабоды.

Гэта вось «Лінія Маннэргэйма», якая вякамі была абаронай ад наступу ўсходу, гэта сьцяна, жывы, актыўны і моцны духам вал, які ў даную хвіліну ізноў стаіць паміж Захадам і Ўсходам, як ахова шчасьця Поўначы.

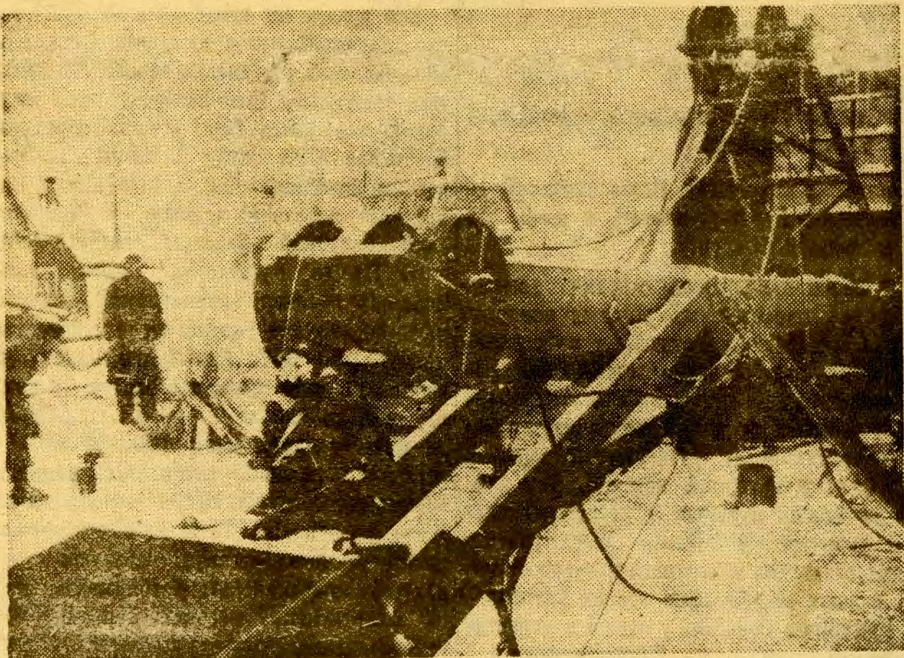
(Працяг з 4-й бачыны).

блізка, але дзякуючы застасаваньню галоўнае зброі гэтых караблёў, а іменна — палубных самалётаў на вялікую адлегласьць. Ужо пры Пэарль Гарбуры, перад Маляяй і Явай, японскія авіяносцы паказалі, што яны могуць здалёк нішчыць лінейныя караблі і крэйсары. Цяпер-жа ў адзіным у сваім родзе баі «авіяносца з авіяносцам» у адбываўшыхся на вялікім прасторы марскіх апэрацыях японскага ваенна-марскога флёту ў Індыйскім акіяне яны паказалі сябе ізноў з гэтага боку.

Вынікі пераможных апэрацыяў японскага ваенна-марскога флоту на моры і ў паветры на ўсход і поўдзень ад Індыі яшчэ нельга зусім зьмерыць. Хваля ўцёкаў з Калькуты паказвае, што думаюць індусы. Крыпсу ў часе яго перагавораў гэты японскі марскі ўдар мусіў быць асабліва няпрыемным, бо гэтым ізноў падарвана павага ангельскае магутнасьці. Яшчэ тыдзень таму назад ангельцы расьпісвалі ў сваёй прэсе аб найбольшай баявой вартасьці марскіх базаў на Цэйлёне. А сягоньня раптам гавораць яны аб вялікай вартасьці, якую маюць марскія базы Адэн у заходнім куце Індыйскага акіяну і Сімонстоун далёка ніжэй у паўдзённай Афрыцы. Гэта характарызуе ўзрастаючую небясьпеку для заспасабляючых шляхоў Англіі і яе саюзьнікаў у Індыю, Міжземнае мора і Блізкі Ўсход.

Які лёс спатыкае там ангельскія караваны караблёў, паказвае камунікат Рэйтэра з узьбярэжжа індыйскае правінцыі Орысса. Ачавідцы аднаго аліянцкага каравану, да якога ў такім выпадку былі прыдзелены апрача ангельскіх і амэрыканскія караблі, расказваюць, што іх канвой у вялікодны панядзелак быў высьледжаны перад узьбярэжжам Орыссы японскімі разьведвальнымі самалётамі. Хутка пасьля гэтага зьявіліся два цяжкія японскія крэйсары ў суправаджэньні зьнішчальнікаў. Яны зьнішчылі ўвесь караван артылерыйскім агнём у якіх поўгадзіны. Рэйтэр зазначае, што сярод экіпажу затопленых гандлёвых караблёў знаходзілася многа кітайцаў, індусаў і гальляндцаў. З 400 уратаваных большасьць складаюць ангельцы й амэрыканцы. Члены ангельскіх дапаможных войскаў маглі, аднак, бачыць, дзе яны застаюцца. Яны былі пакінуты марскім хвалям. Гэта, зразумела, у духу такіх паноў, як Рузвэльт і Чэрчыль...

АРГАНІЗАЦЫЯ ТОДТА НА ДАЛЁКАЙ ПОЎНАЧЫ.

Лыжкаваты чарпак у мамэнце прыбыцьця на мейсца працы арганізацыі Тодта ў Палярным абшары.

З НАШЫХ ПАЛЕТКАЎ

З днём 1-га красавіка г. г. распачала сваю працу ў невялічкім мястэчку Астрыне Дэлегатура Горадзенскага Аддзелу Беларускага Камітэту ў Беластоку. Гэтая Дэлегатура векам маладая, але нават і за такі вельмі кароткі час змагла ўжо давясьці, што яна мае поўнае права на існаваньне і намыснае разьвіцьцё свае працы.

З першых дзён свайго існаваньня Урад Дэлегатуры шчыра ўзяўся за працу, даючы сваім сябром парады ў розных справах, якія прыносіць штодзеннае жыцьцё, або дапамагаючы ім залатвяць гэныя справы, часта выступаючы і перад мяйсцовымі органамі ўлады.

Але апрача ўсяго гэтага ў нас ёсьць яшчэ вялічэзная поладь працы на ніве культурна-асьветнай, у галіне пашыраньня і падняцьця нацыянальнай сьведамасьці сярод насельніцтва нашага раёну

Перад гэтым ранейшыя валадары паламэньня ня толькі ня дбалі дапамагчы нашаму насельніцтву стаць больш сьведамымі грамадзянамі свайго краю, але забаранялі больш сьведамым беларускім адзінкам кожную праяву працы ў кірунку паглыбленьня і пашырэньня нацыянальнай сьведамасьці сярод беларускага народу. Цяпер гэтая сумная мінуўшчына адыходзіць у нябыцьцё, мы маем магчымасьці роўныя з іншымі культурнымі народамі і гэтыя магчымасьці павінны быць выкарыстаны намі поўнасьцю.

І Урад Дэлегатуры гэты абавязак зразумеў і ў меру сваіх сілаў і магчымасьцяў стараецца яго выканаць.

У гэтым кірунку адной з важных справаў ёсьць пашырэньне прэсы ў роднай мове, перадусім газэты «Новая Дарога», якая выходзіць у Беластоку. Асягнуты даволі значныя рэзультаты: разыходзіцца болей 200 экзэмпляраў. Зразумела, што пры падтрымліваньні сяброў лік экзэмпляраў газэты значна павялічыцца, ке будзе мець кожны граматны чалавек. Мушу зазначыць, што шмат хто ўважае «Новую Дарогу» больш цікавай, чым бэрлінская «Раніца».

Стараньнем Ураду Дэлегатуры, моладзь м-ка Астрыны 19-га красавіка г.г. наладзіла спэктакль. У вялікай салі пры Дэлегатуры былі адыграны дзьве п'есы: «Пакой у наймы» і «Боты». На спэктаклі прысутнічалі прадстаўнікі мясцовай нямецкай улады — адміністрацыі, жандармэрыі, пагранічнікаў, — а таксама болей 300 чалавек жыхароў м. Астрыны і яе ваколіц.

Публіка была захоплена спэктаклем. Выбухі сьмеху на салі, апладысмэнты былі шчыраю нагародай артыстам-аматарам. Асабліва захапленьне выклікалі выступы таленавітага хлапца Дземіяновіча Леаніда ў ролі Максіма Дратвы («Боты») і Жукоўскага Пётры ў ролі Лузінскага («Пакой у наймы»). Добра правялі свае ролі іншыя ўдзельнікі спэктаклю. Таксама вялікае зацікаўленьне выклікалі беларускія песьні, якія прапяяў зборны мешаны хор у антракце спэктаклю. Усіх узварушыла багатая сваёй мілагучнасьцю беларуская песьня.

Мы спадзяемся, разам з Урадам Дэлегатуры, што распачатая праца знойдзе жывы водгук сярод шырэйшага грамадзянства нашага раёну, знойдзе чыннае падтрыманьне з боку ўсіх сьведамых беларускіх сілаў гатовых аддана працаваць на карысьць нашай Бацькаўшчыны.

А. Р.

Савецкі тэрарыст у Анкары

Бальшавік Паўлов перад судом. Бурнае жыцьцё. Арганізатар замаху на караля Барыса. Падпольны агент у Кітаі і Гішпаніі.

Паяўленьне савецкага падданага Паўлова перад судом у Анкары ў сувязі з замахам на амбасадара Папэна прыпомніла італьянскай грамадзкасьці нядаўны і бязскуткоўны побыт Паўлова ў Рыме. Хутка пасьля ўзнаўленьня дыпляматычных адносінаў паміж Італіяй і Савецкім Саюзам у 1925 годзе ў суправаджэньні Юрэнева паявіўся ў Рыме таксама й Паўлов, як урадовец кансуляту. Ужо тады Юрэнев і Паўлов былі вядомы сваімі замахамі й дэманстрацыямі ў краёх, у якіх яны выпаўнялі паўнамоцтвы, як дыпляматычныя прадстаўнікі. Іх заданьне ў Італіі палягала ў тым, каб падкапаць фашыстоўскі ўрад бальшавіцкімі разрухамі. Але як толькі пабачылі ўсю бязглуздасьць гэтага чрадирыняцьця, іх адклікалі ў Маскву.

Хутка пасьля таго Паўлов паявіўся ў Софіі і зарганізаваў замах на караля Барыса ў Сафійскім саборы. Паўлов ратаваўся ўцёкамі ў Турцыю, але быў пазнаны прабываючым тады ў Турцыі рымскім карэспандэнтам «Чыкаго Трыбун» і «Чыкаго Дэйлі-Ньюс» і абвінавачаны, як арганізатар Сафійскага замаху.

Яго тэрарыстычная дзейнасьць у Кітаі і Гішпаніі зрабіла яго асабліва патрэбным для чырвонага цара ў Маскве, так што ўрадовыя органы ў Анкары ламаюць галаву, які прысуд вынесьці гэтаму сябру чырвонае шайкі.

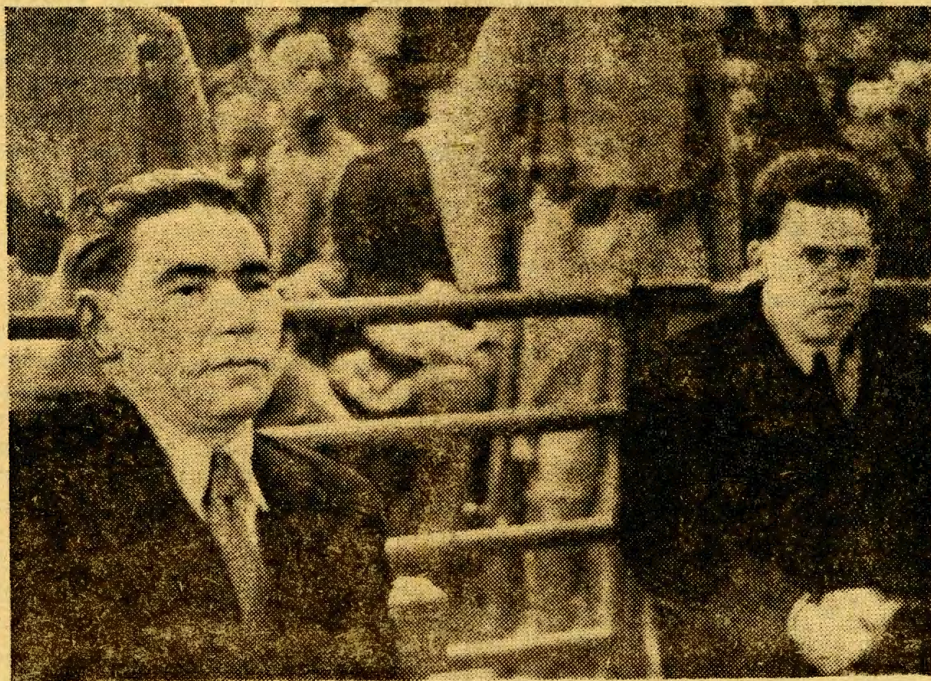
Бурманскі корпус дабравольцаў на старане Японіі

Японія знаходзіць падтрыманьне ўва ўсіх клясах. Староньнікі Англіі кляймяцца як здраднікі.

(Ад нашага прадстаўніка).

У надыйшоўшых у Індыю паведамленьні надзвычайнага карэспандэнта «Дэйлі Тэлеграф» прадстаўляецца наяўна падтрыманьне, якое знаходзяць войскі Японіі ў Бурме з боку мясцовага насельніцтва. Паўстаньне Бурмы супроць Англіі, гаворыцца ў паведамленьні, прыняло пагражаючыя разьмеры ад арышту бурманскага міністар-прэзыдэнта У Сава брытанскімі афіцэрамі. Японцы знайшлі ўва ўсіх клясах бурманскага насельніцтва падтрыманьне. Дайшло аж да таго, што бурманцы, якія далей выступаюць, як староньнікі Англіі, забіваюцца, як праступнікі. Але найгоршай неспадзяванкай для ангельцаў зьяўляецца пераход бурманскага корпусу на старану Японіі.

ПРАЦЭС АТЭНТАТЧЫКАЎ НА ПАПЭНА У АНКАРЫ.

Абодва савецкія абвінавачаныя, на права — Лявон Карнілаў, на лева — Юры Паўлаў.
Фатаграфія: Прэса — Гофман

Злоўлены польскі самагоншчык

Тайная гарэльня была замаскована як проціпаветранае сховішча.

Уласнае паведамленьне.

Позэн, 13 красавіка

За нарушэньне супроць распараджэньня аб ваеннай гаспадарцы і закону аб алькагалевым манаполі адказвалі перад Позэнскім Надзвычайным Судом адна польская сям'я з Норш і яшчэ два палякі.

Галоўны абвінавачаны, Юзэф Весяля, у хаце сваіх бацькоў залажыў тайную гарэльню і замаскаваў яе, як проціпаветранае сховішча. Разам з сваім братам Янам ён забясьпечыўся патрэбным, каб гнаць самагонку, цукрам, які быў схованы ў гумне. У часе хатняе рэвізыі знойдзена было ня менш 6 падвойных цэнтнараў. У самадзелачных начыньнях выраблялася гарэлка і прадавалася па 12 да 15 марак за літар. Найбольш, бязумоўна, плыло ў прагавітую глотку самой сям'і Весялі.

Таму што Весяля яшчэ тайна забіў сьвіньню, то ён атрымаў за ўсё разам восем гадкоў карнага лягеру з загостраным рэжымам. Яго брат Ян, яго бацькі і абодва іншыя крэўныя засуджаны таксама на далейшы побыт у лягеры.

Напярэдадні вялікіх падзеяў на Блізкім Усходзе

Арышты ў Егіпце.

Арыштаваны папярэдні міністарпрэзыдэнт. Ангельцы наводзяць парадак... Прызнаецца заўзятасьць атакаў на Мальту й Александрыю.

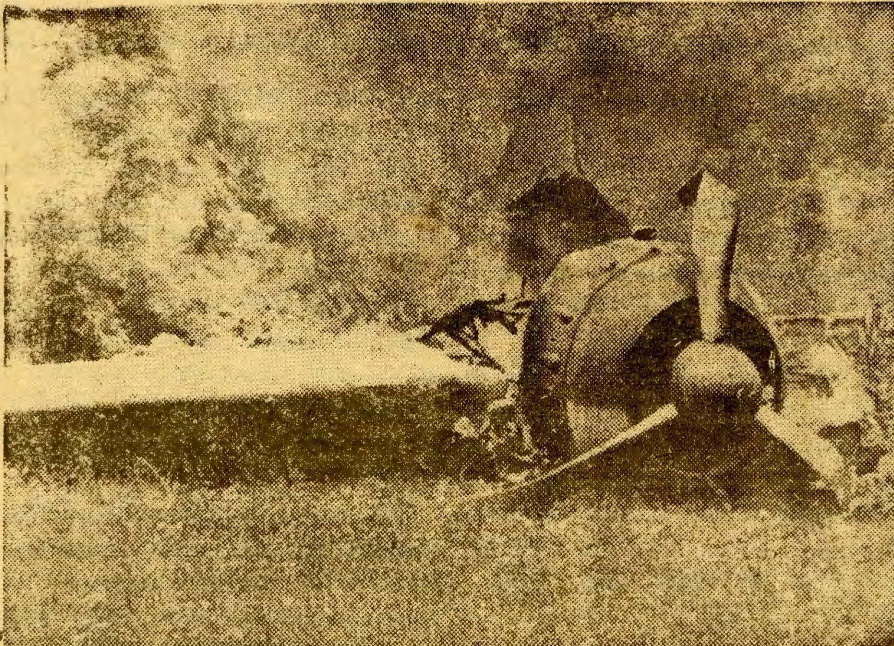
У Егіпце і на Блізкім Усходзе разгортваюцца цяпер вялікія падзеі, якія папераджаюць далейшы іх ход. Ангельцы імкнуцца за ўсялякую цану ўтрымаць супакой у Егіпце й ачысьціць яго ад супраціўляючыхся элемэнтаў. Пасьля высылкі караля Фарука ў важнае падарожжа, якое быццам зьвязана з рознымі маемаснымі справамі — цяпер ён знаходзіцца ў Трансіорданіі — міністарпрэзыдэнт Нагас Паша правёў цэлы рад арыштаў. Найбольш сэнсацыйным зьяўляецца арышт папярэдняга міністарпрэзыдэнта Алі Магэр Пашы, які ў 1939/40 годзе кіраваў краем, а пасьля быў заступлены Гассан Сагіб Пашай. Арышт адбыўся «з увагі на бясьпечнасьць дзяржавы». Алі Магэр Паша належаў да заснавальнікаў Вард-партыі, з якой ён аднак, пасьля выступіў.

Ангельцы пашыраюць таксама розныя намёкі аб нарастаючых важных ваенных падзеях на Блізкім Усходзе, з якіх вынікае, што яны чакаюць няпрыемных неспадзеванак з усіх магчымых бакоў. Ранійцай у чацьвер урадовыя камунікаты з Каіру паведамлялі аб узрастаючай варожай дзейнасьці ў заходняй пустыні. Там дайшло да малых сутычак з лёгкімі ангельскімі ўваружанымі сіламі. У камунікаце бракуе зазвычай ужыванага цьверджаньня, што кожнае пасоўваньне ворага ўдарэмнена. Камунікат Рэйтэра, у сувязі з узрастаючай актыўнасьцю на Лібійскім фронце і інтэнсыўнымі паветранымі атакамі на Мальту, прыгатоўвае да важных падзеяў.

Дадаткова падаецца аб 2.000 паветраным налёце на Мальту, што гэта быў найбольш жорсткі налёт ,які яна дасюль перажыла. Ён трываў 10 гадзін. У ноч на сераду на востраве было 7 алярмаў; масавыя эскадры бамбардыроўшчыкаў і штукасаў рабілі налёты таксама і ў сераду. Найбольш гвалтоўны налёт удзень трываў тры гадзіны. Ён быў накіраваны ізноў перадусім супроць порту Ля Валетта і лётнішчаў. Пацьвярджаюцца нязвычайна вялікія шкоды. Камунікат Рэйтэра апісвае зьнішчаныя ўрадовыя палацы й памяшчэньні управы. «Толькі скончыцца налёт і, здавалася-б, можна ўжо выйсьці са сховішча, як ізноў даносіцца гудзеньне набліжаючыхся самалётаў, і так без канца».

У Лёндане прызнаюць, што Мальта і Александрыя знаходзяцца ў вагні новых гвалтоўных паветраных атакаў. Там думаюць, што прычынай гэтых атакаў зьяўляюцца асабліва важныя караваны караблёў, якія плывуць па дарозе да Афрыкі, бо толькі ў такіх выпадках асабліва інтэнсыўна бамбардуецца Мальта.

ЗЬБІТЫ НАД ПАЎНОЧНАЙ АФРЫКАЙ.

Штодзень брытанцы наносяць цяжкія страты ў самалётах таксама й на паўночна-афрыканскіх адрэзках фронту. Наш абраз паказвае ахоплены агнём брытанскі бамбардыроўшчык, зьбіты ў Паўночнай Афрыцы.

У найбольш чулае мейсца

Дзяржавы восі заўсёды асягаюць вынікі ў марской вайне.

Прайшло толькі тры дні, як Надзвычайны Камунікат Найвышэйшага Камандаваньня Арміі паведаміў аб затапленьні 16 варожых гандлёвых караблёў разам 104.000 БРТ. А цяпер новы посьпех нашых падводных лодак перад самымі берагамі перапалоханага царства Рузвэльта навысіў здабычу на 200.000 БРТ. Але гэты пышны лік трэба ацэньваць толькі як частку надзвычай разлеглага змаганьня за мора, у якім удзельнічаюць з найбольшым посьпехам нашыя японскія і італьянскія саюзьнікі. Ні на адным з сямі мароў сьвету ня могуць быць бясьпечнымі брытанскія й амэрыканскія гандлёвыя караблі.

Каб зразумець новы посьпех ува ўсім яго значэньні, трэба прыпомніць яшчэ раз апошнія цыфры затапленьняў: некалькі дзён таму назад Рым паведаміў, што італьянскія падводныя лодкі затапілі перад узьбярэжжам ЗША разам 114.000 БРТ варожага караблеабыйма, а кіраўнік ваенна-марскога прэсавага аддзелу ў Імпэратарскай Галоўнай Кватэры, капітан-лейтэнант Гіраідо, падрахоўвае якраз цяпер японскія посьпехі затапленьня ў змаганьні з брытанскім гандлёвым суднаходзтвам на 400.000 БРТ. Калі-б падлічыць затапленьні, якія зроблены флотам дзяржаваў восі за час ад 1. — 11. красавіка, то яны складуць каля 420.000 БРТ. З гэтага 34 караблі затоплены нямецкімі ваенна-марскімі сіламі, 21 — японскімі і 9 — італьянскімі. Тады як нямецка-італьянскія посьпехі даткнулі перадусім суднаходства амэрыканскага ўзьбярэжжа, японскі флот асягнуў посьпехі супроць брытанскага гандлёвага суднаходзтва ў Індыйскім акіяне. Але як нельга аддзяліць посьпехі японскіх, нямецкіх і італьянскіх ваенна-марскіх сілаў, так нельга адрозьніць сягоньня амэрыканскіх і ангельскіх стратаў караблёў: яны ўсе датычаць супольнага ворага ў яго найбольш чулым мейсцы, яны павялічваюць з тыдня на тыдзень разыходжаньне паміж лічбай затапленьняў і магчымай пабудовай новых караблёў. Яго ніякім чынам нельга выраўнаць.

АБВЕСТКА

Беларускі Камітэт (Аддзел) у Горадні выдае зарэестраваным беларусам сяброўскія легітымацыі (Аусвайскарты). Выданыя дасюль пасьведчаньні трэба вымяняць да 15-га мая б. г. Пасьля гэтага тэрміну яны трацяць важнасьць.

Беларускі Камітэт (Аддзел) у Горадні

Падпіску на газэту «Новая Дарога» прыймае ў Горадні Беларускі Камітэт (Аддзел) Зьвяртацца штодня ад 9 да 17 гадзіны.

Горадня, *Gumbinerstr.* 5

Druck. Deutsche Druckerei, Bialystok.